REFERENDUMCOMMISSIE
Gemeente Houten

Aan de gemeenteraad en
burgemeester van de gemeente Houten

Datum	Uw kenmerk	Uw brief van	Ons kenmerk	Bijlagen
29 april 2022		27 september 2021		1

Onderwerp: Reactie adviesaanvraag Referendumverordening Houten

Geachte raad, geachte burgemeester,

Wij hebben van de burgemeester een adviesvraag over de concept referendumverordening ontvangen. Deze brief geeft onze algemene reactie op de conceptverordening weer. In de bijlage is een meer gedetailleerd advies per artikel te vinden.

Algemene reactie
We hebben met instemming geconstateerd dat bij het opstellen van de nieuwe referendumverordening in grote lijnen de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is gehanteerd. Daarnaast zien we een groot aantal verbeterpunten uit onze eigen evaluatie van het referendum in 2021 terugkomen, maar ook zien we nog enkele punten voor verbetering of verdere aanscherping. Deze zullen wij hieronder kort langslopen.

Ten eerste maakt artikel 2 het mogelijk een referendum te houden over een opzichzelfstaand onderdeel van een raadsbesluit. We adviseren om nader te verduidelijken over welk type onderdelen van het raadsbesluit het referendum mag gaan. Wij zien hierbij namelijk enkele praktische onduidelijkheden. Bijvoorbeeld: als het referendum mag gaan over een specifiek onderdeel van het raadsbesluit, mag het dan ook gaan over twee losse onderdelen? En is het dan nog één referendum, of houd je dan twee referenda gelijktijdig? We zien deze en andere randvoorwaarden niet verderop in de verordening gespecificeerd worden.

Ten tweede zien wij dat in artikel 4 wordt aangegeven dat de referendumcommissie moet voorzien in de neutrale informatievoorziening en voorlichting over het te houden referendum. Dit is geen taak van de referendumcommissie. De taak van de referendumcommissie is wel het toezien op de (neutrale) informatievoorziening. Wanneer de referendumcommissie verantwoordelijk zou zijn voor de neutrale informatievoorziening, zou zij haar eigen werk moeten beoordelen in geval van klachten hierover. Daarom is het voorzien in voorlichtingsmaterialen ook in andere gemeentelijke referendumverordeningen geen taak van de referendumcommissie. Los van dit integriteitsaspect is het ook vanuit het oogpunt van de beschikbare tijd van externe commissieleden niet realistisch om voorlichtingsmaterialen op te stellen. Artikel 4, lid 1 onder d dient te worden geherformuleerd naar een bepaling waaruit duidelijk blijkt dat de taak van de referendumcommissie is om toezicht te houden op de neutrale informatievoorziening en voorlichting. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de standaardformulering in de modelverordening van de VNG.

Ten derde, artikel 9 maakt het mogelijk een vraag te stellen met een andere antwoordcategorie dan ‘voor’ of ‘tegen’. Dit vinden wij wenselijk. Wij hechten er waarde aan om dit artikel concreter te maken. Het artikel gaat nu niet in op de eisen van een andere vraagstelling. Bijvoorbeeld: bestaat ook de mogelijkheid om meer dan één vraag te stellen? Hierbij zit een koppeling naar de hierboven gestelde vragen over artikel 2. Deze artikelen moeten goed op elkaar aansluiten.

Tot slot valt het ons op dat in de modelverordening van de VNG de subsidieregeling is opgenomen in de verordening. Dit is in deze conceptverordening (artikel 10) niet het geval. Wij bevelen aan om de subsidieverordening aan de referendumverordening toe te voegen, zodat alle informatie voor inwoners goed vindbaar is in één verordening. In onze evaluatie hebben we ook enkele opmerkingen gemaakt over de subsidieregeling (aanbeveling 22, 23 en 24 van de evaluatie). We zouden graag zien dat ook de subsidieregeling wordt herzien en wordt samengevoegd met deze verordening.

Het proces
Via deze brief willen wij nog enkele verbeterpunten meegeven ten aanzien het proces. In het RTG van 26 oktober 2021 heeft de burgemeester gezegd in gesprek te gaan met de referendumcommissie over een nieuwe referendumverordening. Dit is tot op heden niet gebeurd. Wij bevelen aan dat de raad afstemt met de burgemeester of dit gesprek alsnog moet plaatsvinden. Vervolgens gaan wij graag met de nieuwe gemeenteraad in gesprek over de concept referendumverordening en ons advies. We kunnen dan gezamenlijk zoeken naar enkele wenselijke aanscherpingen in de verordening. Daarnaast kunnen we van dit moment gebruik maken om u, als nieuwe raad, in te lichten over referenda in het algemeen en de rol van de referendumcommissie.

Wij willen onze teleurstelling uiten over het tijdstip van de behandeling van de conceptverordening. Het is een goed gebruik dat de gemeenteraad, die ervaring heeft met het referendum, de evaluatie van het referendum en – indien nodig – de aanpassing van de referendumverordening vaststelt. Wij vinden het jammer dat dit proces zo lang heeft geduurd waardoor de nieuwe gemeenteraad, welke in mindere mate kan terugvallen op eigen ervaring tijdens het referendum, de afronding van dit proces ter hand neemt.

Tot slot maken wij graag van de gelegenheid gebruik om een praktisch punt aan te kaarten bij uw raad. Sinds oktober 2021 functioneert de referendumcommissie zonder secretaris. Dit is allesbehalve bevorderlijk voor het werk van de commissie. Zo waren wij in eerste instantie niet op de hoogte van de adviesaanvraag over de concept referendumverordening, omdat geen van de leden van de commissie toegang had tot de mailbox van de secretaris waar deze aanvraag naartoe was gestuurd. Daarnaast heeft de lange termijn waarop wij reageren op de adviesaanvraag ook te maken met het gebrek aan ondersteuning door een vaste secretaris. Ook op een eventueel toekomstig referenduminitiatief kan niet alert worden ingesprongen zonder een secretaris. Graag gaan wij met uw raad en de griffier in gesprek over hoe de referendumcommissie ondersteund kan worden.

Wij vertrouwen erop u met dit advies van dienst te zijn geweest. Wij lichten ons advies graag toe en gaan graag met u hierover in gesprek.

Met vriendelijke groet,
de referendumcommissie

de voorzitter,	de interim-secretaris,
	
C.C.L. Wagenaar	M.K.M Kuiper

Bijlage(n): Advies conceptverordening per artikel